

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
КАФЕДРА НАУК ПРО ЗДОРОВ'Я**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ВИВЧЕННЯ

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ»

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

**для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр»
денної та заочної форми навчання**

**галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»
освітньої програми «Клінічна психологія»**

Розробник: Яцина О.Ф., доктор психол. наук, професор, професор кафедри наук про здоров'я

Методичні матеріали розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я

Протокол № 5 від «09» грудня 2022 року

Ужгород - 2022

Критерії оцінки завдань за кожну тему:

Оцінка «5» ставиться, якщо студент виконав роботу без помилок і недоліків.

Оцінка «4» ставиться, якщо студент виконав роботу повністю, але допустив негрубі змістові помилки і недоліки.

Оцінка «3» ставиться, якщо студент правильно виконав не менше половини роботи.

Оцінка «2» ставиться, якщо студент неправильно виконав більшість завдань.

Структура завдань для самостійного опрацювання:

теоретичний блок (для виконання цього завдання студенту необхідно тезово розкрити зміст теми, обов'язково вказавши використане джерело)

проблемні запитання та

ситуаційні задачі (аргументуючи свої

відповіді, слід пам'ятати, що завдання являє собою не компіляцію чужих думок, а є власним дослідженням, що показує ступінь розуміння змісту проблеми, логічно викладено та містить висновки)

Змістовий модуль 1.

Методологічні принципи історії психології. Зародження психологічних знань в рамках вчень про душу і свідомість. Розвиток предмету психології у філософському і природничо-науковому знанні.

Тема 1. Методологічні проблеми історії психології

Теоретичний блок: схематично передайте зміст теми: «Історія психології як самостійна дисципліна в системі психологічного знання», включаючи блоки: предмет, завдання, джерела, принципи, методи, періодизація, функції.

1. «Наука буває 3-х родів: дієва, виробнича, споглядальна. Архітектура та кораблебудування – науки виробничі, адже їхні витвори видно відразу. Політика, гра на флейті та ін. – науки дієві, адже в них відсутні видимі витвори, однак є дія. Нарешті, геометрія, астрономія – науки споглядальні, оскільки в них відсутні як витвори, так і дії. Так, геометр займається спогляданням відношень між лініями, астроном – спогляданням світил, всесвіту...» (Діоген Лаертський).

Оцініть дану точку зору і спробуйте знайти місце психології в даній системі (як би це зробив Діоген Лаертський) і як би це було можливо з Вашої позиції.

2. Філософський етап історії психології тривав кілька століть. За цей час інші науки, що також виникли в лоні філософії (наприклад, природознавство), перетворилися на розгалужену систему знань. Психологія ж пізно стала самостійною наукою.

Який зв'язок існує між психологією та філософією? Про що свідчить те, що психологія доволі пізно стала на самостійний шлях розвитку? Коли саме це відбулося?

3. Чому Г. Еббінгауз сказав про психологію: «У неї велика передісторія, проте дуже коротка історія»? Чи погоджуєтесь Ви з такою думкою? Відповідь аргументуйте.

Уявіть ситуацію, коли до Вас звертається допитливий школяр із запитанням:

«Я дійшов висновку, що люди минулих століть перебували на дуже низькій стадії розумового розвитку. Примітивні міркування, здогадки, не підкріплені чіткими фактами, перешкоджали науково-технічному прогресу, який почався так пізно. Думаю, що люди минулого були менш здібними, ніж наші сучасники, і саме через це розвиток науки, техніки і культури тривалий час гальмувався. Ви так не думаєте?»

Яку відповідь дали би Ви цьому учневі?

Тема 2. Психологічні ідеї стародавнього світу та античності

Теоретичний блок: **оберіть одну із зазначених тем і укладіть до неї**

порівняльну таблицю:

1. Уявлення про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
2. Філософсько-психологічні ідеї представників класичної грецької науки – Сократа, Платона й Аристотеля.
3. Вчення філософів Античності про душу.
4. Психологічні уявлення представників медицини періоду Античності.

У період еллінізму психологічна думка розвивалася за такими напрямками: перипатетика (розвиток ідей Аристотеля), стоїцизм (розвиток ідей Геракліта), епікуреїзм (розвиток концепції Демокрита), платонізм (розвиток ідей Платона). Зауважте, що психологія даного періоду була етичною за своїм основним характером.

Зазначте найбільш відомі психологічні погляди скептиків, стоїків, епікурейців та кініків і дайте їм оцінку з позиції сучасного історика-психолога.

Антична психологія, створена Аристотелем, орієнтувалася насамперед на живу природу; відправною точкою для була відмінність органічних тіл від неорганічних. На перший план було висунуто проблему психіки як форми життя, що дозволило побачити в психічному не просто душу, що має просторові властивості, міститься в тілі й здатна його покидати, а спосіб організації поведінки живих організмів.

Все це так чи інакше і нині утворює стрижень пояснювальних схем, крізь призму яких розглядає свою діяльність сучасний психолог.

Які ідеї античної психології отримали свій подальший розвиток у психології?

Прочитайте фрагмент одного з найбільш відомих творів епохи античності та спробуйте визначити, кому з філософів могли б належати такі міркування? Відповідь обґрунтуйте.

«... ми стверджуємо, що живе відрізняється від неживого наявністю життя. Але про життя говорять у різних значеннях, і ми стверджуємо, що дещо живе і тоді, коли у нього є хоча б одна з таких ознак: розум, відчуття, рух і спокій у просторі, а також рух у сенсі харчування, занепаду і росту. ... одним істотам притаманні одні властивості душі, другим – деякі з них, третім – лише одна. Ми визначили рослинну здатність, здатність прагнення, відчуття, просторового руху, міркування. Рослинам притаманна лише рослинна здатність, іншим істотам – і ця здатність, і здатність відчувати..., ... деяким живим істотам притаманна здатність до руху в просторі, іншим же, наприклад, людям, – здатність розмірковувати, тобто розум...».

Укладіть психологічний глосарій (словник, який розкриває зміст термінів (дескрипторів) на одну із запропонованих тем:

- Категорії міфологічної психології.
- Антична психологія
- Вчення натурфілософів про логос.

за зразком:

Антична психологія

Психологічний	Зміст	Автор	Джерело	інформації
---------------	-------	-------	---------	------------

термін		терміну	(назва джерела, видавництво, рік, стор.)
Душа	Форма чи організуюче, скеровуюче начало живої матерії	Аристотель	Аристотель «О душе». Аристотель. Собрание сочинений в 4-х томах. Том 1. М., 1975, с. 125

Критеріями для оцінювання укладеного студентом психологічного глосарію є:

- відповідність термінів заданому змісту теми;
- повнота словника;
- наявність альтернативних тлумачень терміну іншими мислителями.

Тема 3. Психологічні вчення середньовіччя

Теоретичний блок: заповніть таблицю:
Загальна характеристика середньовічної психологічної думки

Персоналії	Психологічні ідеї
А. Блаженний	
Ф. Аквінський	
П. Абеляр	
Р. Бекон	
А. Августин	
Ібн-Сіна (Авіценна)	
Ібн аль-Хайсам (Альгазен)	
Ібн-Рушд (Аверроес)	

Що призвело до виникнення *теорії двох істин*, яка отримала широке розповсюдження в Європі? Розкрийте її зміст, який був сформульований арабським ученим Ібн-Сіною (XI ст.).

В чому, на ваш погляд, причина суперечки про природу універсалій між номіналізмом і реалізмом.

Тема 4. Психологічні вчення епохи Відродження

Теоретичний блок: розкрийте зміст теми: «Основні напрями розвитку антропологічних і психологічних ідей в культурі Відродження» за планом:

- моральна філософія (*Джанноццо Манетті*)
- сфера педагогічних уявлень (*Еразм Роттердамський*)
- література та мистецтво (*Данте Аліґ'єрі, Леонардо да Вінчі*)
- схоластика (*П'єтро Помпонаці*)
- природничо-наукові сфери знання (*Дж. Бруно, Б.Телезіо, Х.Л. Вівес*)

В працях мислителів епохи Відродження вперше людина усвідомлюється і змальовується такою, якою вона є насправді: не носієм гріховності, а як вища цінність і онтологічна реальність. Такий підхід вказує на те, що західноєвропейська культура епохи Відродження була спрямована на утвердження поваги до гідності і розуму людини, її права на земне щастя, вільний вияв природних людських почуттів і здібностей. У цьому полягав новий погляд на людину.

Проілюструйте зазначене добіркою висловів афористичного змісту, які належать гуманістам епохи Відродження.

Наприклад: «Сутність людини виражається в її творчій діяльності», «Мудрість є дочка досвіду» (*Леонардо да Вінчі*).

Про кого з мислителів Відродження сказана така фраза: «Царицею наук» для нього виступає не філософія, а живопис»? Поясніть, чому виникло таке твердження та як ви його розумієте.

Тема 5. Психологічна думка Нового часу та епохи Просвітництва

Теоретичний блок: «Основні теорії Нового часу»

Вставте пропущені слова в наступні твердження:

1. Згідно психологічної думки Нового часу, вищим принципом буття є .....
2. Френсіс Бекон поклав в основу своєї класифікації знань три пізнавальні здібності – пам'ять, ... та розум.
3. Джон Локк вводить у психологічну науку поняття .....
4. Б. Спіноза вважав, що є головні сили, які правлять людьми – це ....., радість і .....
5. Лейбніц виділяє в душі декілька областей. Це область виразного знання, область ..... знання і область .....

Вкажіть авторів наведених нижче висловлювань. Які ідеї цих філософів відображені в поданих висловлюваннях?

- Свобода – це усвідомлена необхідність.
- Бути – значить бути у сприйнятті.
- Я мислю, а значить – існую.

Чому Джона Локка називають «батьком» емпіричної психології? Які рівні пізнання виділяє Локк? Які ідеї Дж.Локка були розвинуті в теорії Джорджа Берклі?

Бенедикту Спінозі належать такі слова: «Людське безсилля в приборканні та обмеженні афектів я називаю рабством. Бо людина, піддатлива афектам, вже не володіє сама собою, але знаходиться в руках фортуни, і притому в такій мірі, що вона, хоча і бачить перед собою краще, проте змушена слідувати гіршому. Я маю намір показати в цій галузі причину цього і розкрити, крім того, що мають в собі афекти доброго і поганого». Дослідниця М. Малашкіна, аналізуючи їх, стверджує, що Б. Спіноза практично «ходить» навколо відкриття психоаналізу. Поясніть таке твердження вченої.

Візьміть участь у суперечці двох мислителів. Чия точка зору вам ближча? Визначте сучасну позицію з цього питання. «Всі люди зі звичайною організацією володіють однаковими розумовими здібностями» (К. Гельвецій). «Пане Гельвецій, дайте відповідь на маленьке запитання. Ось п'ятсот тільки що народжених дітей, їх готові віддати вам на виховання за вашою системою; скажіть мені, скількох із них ви зробите геніальними людьми? Чому не всі п'ятсот? ... Генії падають з неба. І на один раз, коли вони зустрічають ворота палацу, припадає сто тисяч випадків, коли вони падають повз» (Д. Дідро).

Французький філософ Е. Б. Кондільяк у «Трактаті про відчуття» (1754) запропонував читачеві уявити статую, в якій послідовно виникають різні органи чуття: спочатку нюх, потім зір, слух і т. д. На думку мислителя, це призведе до оживлення статуї з її здатністю міркувати, мріяти, кохати і ненавидіти.

Чи вдалою є така ілюстрація? Чи окреслює вона місце і роль відчуттів у психічному житті людини?

Тема 6. Психологія як наука про свідомість

Теоретичний блок: «Другий період у розвитку психології як науки про свідомість»

Декарт виділяє низку правил, якими повинен керуватися дослідник, щоб досягти об'єктивності. Що це за правила? Як ви їх розумієте?

Які два напрями в методології науки протистояли один одному в період Нового часу?

«Утворення понять, логічний висновок не мають розумітися як позаісторичні категорії психології. Вони формуються в конкретних суспільно-історичних умовах і мають принципово різну структуру в умовах домінування різних форм діяльності» (Лурія О. Р. Психологія як історична наука). **Наведіть приклади подібних явищ.**

Змістовий модуль 2. Становлення психології як самостійної науки. Розвиток психології на рубежі XIX-початку XX століття (позитивізм, структурна і функціональна психологія).

Тема 7. Виникнення експериментальної психології

Теоретичний блок: «Програми психології В. Вундта, І. Сеченова, К. Кавеліна, Ф. Brentano і Г. Спенсера - питання про подальші шляхи розвитку психології»

Яку роль відіграли експериментальні дослідження Г. Еббінгауза у розвитку психології?

Укладіть порівняльну таблицю: «Становлення експериментальної психології: дослідження Г. Т. Фехнера, Е. Г. Вебера, Г. Гельмгольца»

В лабораторії В. Вундта з метою реєстрації елементів свідомості підослідним пропонувалося, наприклад, описати яблуко в термінах природних відчуттів: спочатку я отримав відчуття червоного, і воно затьмарило все інше, потім воно змінилося відчуттям круглого, одночасно з яким виникло легке подразнення на язиці, з'явилося також швидко минаюче мускульне відчуття в правій руці ...» і т.д.

Про який метод йде мова? Спробуйте за допомогою цього методу описати: а) квітку, б) собаку, в) улюблену музику. В чому відчувається дискомфорт і суперечність? Які недоліки цього методу? В чому його історичне значення?

Тема 8. Період «відкритої кризи» у психології

Теоретичний блок: «Основні напрямки розвитку психології на початку ХХ ст.: позитивізм, структуралізм і функціоналізм»

Розкрийте характерні ознаки основних психологічних шкіл на рубежі ХІХ-початку ХХ століття та погляди їх представників, користуючись планом:

- Едвард Тітченер (структуралізм) розвивав теоретичні постулати ....

- представники Вюрцбургської школи (Освальд Кюльпе, Отто Зельц) вперше почали експериментальне вивчення ....
- роботи функціоналістів (Герберт Спенсер, Карл Штумпф, Вільям Джемс, Джон Дьюї) доводили, що психіка – це не структура, що складається з незмінних елементів, а .....
- французька психологічна школа (Еміль Дюркгейм, Люсьєн Леві-Брюль) у центр своєї уваги поставила дослідження тих чинників, які визначають... та вперше стала серйозно вивчати роль ..... у процесі становлення психіки, а також різноманітні форми відхилень від норми;

тенденція необхідності врахування культури як чинника, що впливає на психіку людини, якнайповніше втілилася в описовій психології ....

Заповніть таблицю:

№	Мислитель	Роки життя	Місце діяльності	Основні психологічні проблеми, ключові ідеї чи напрямки досліджень
1.	И. Кант			
2.	О. Конт			
3.	И. Мюллер			
4.	Г. Гельмгольц			
5.	В. Вундт			
6.	Ф. Brentano			
7.	В. Дільтей			
8.	Е. Шпрангер			
9.	Е. Гуссерль			
10.	Г. Еббінгауз			
11.	Ф. Гальтон			
12.	Е. Клапаред			
13.	М. Лазарус			
14.	А. Біне			
15.	П. Жане			
16.	Е. Крепелін			
17.	Е. Тітченер			
18.	У. Джемс			

Тема 9. Психологія «потоку свідомості»

Теоретичний блок: «Вільям Джеймс: новий погляд на свідомість»

Прочитайте уривок з роботи В. Джемса. Проаналізуйте доречність висловлених в ньому думок, виходячи з наукових позицій їх автора та історичного періоду, в якому він жив. Висловіть свою позицію.

«... Називаючи психологію природничою наукою, ми хочемо сказати, що нині вона являє собою просто сукупність уривчастих емпіричних даних; в її межі звідусіль нестримно вторгається філософський критицизм, і базові основи цієї психології, її первинні дані мають бути обстежені ширше й глибше і представлені в абсолютно новому світлі... Навіть основні елементи і чинники в сфері душевних явищ не встановлені з належною точністю. Що являє собою психологія на дану хвилину? Купою сирого фактичного матеріалу, порядним різноголоссям у думках, безліччю слабких спроб класифікації та емпіричних узагальнень чисто описового характеру, глибоко укоріненими забобонами, ніби ми володіємо станами свідомості, а наш мозок обумовлює їх існування. Однак психологія не володіє жодним законом в тому сенсі, в якому ми вживаємо це слово в сфері фізичних явищ, жодним положенням, з якого можна було б вивести висновки шляхом дедукції. Нам невідомі навіть ті чинники, між якими могли б бути встановлені відношення у вигляді елементарних психічних актів. Коротше кажучи, психологія ще не наука, це щось, що обіцяє в майбутньому стати наукою» (В. Джемс)

«Історик не той, хто знає. Історик – той, хто шукає». Такий афоризм ми можемо зустріти у Люсьєна Февра – одного з найбільш авторитетних істориків ХХ ст. **Чи можна даний афоризм перенести на психолога? Відповідь аргументуйте.**

Змістовий модуль 3

Класичні напрямки і основні психологічні концепції ХХ ст.

Тема 10. Психоаналіз З. Фрейда і постфрейдистська традиція

Теоретичний блок: «Розбіжності між теорією З.Фрейда й концепціями А.Адлера та К.Юнга».

Проблемні запитання

1. В чому причина появи психологічної тривоги в концепції К. Хорні?
2. В чому особливість поняття «соціальне оточення» в теорії Е. Фромма?

Ситуаційні задачі

1. Зігмунд Фрейд одного разу зауважив, що «іноді сигара може бути просто сигарою, а не чимось іншим». Від яких теоретичних звинувачень він убезпечив свою теорію цією фразою? Чи можна вважати саме це твердження захисним механізмом, способом раціоналізації власного куріння?
2. Проаналізуйте наведені нижче приклади. Які механізми психологічного захисту працюють в кожній конкретній ситуації? Ким вони описані?
  - Чоловік говорить, що був би радий прийти на зустріч, яка може допомогти знайти роботу, але забуває туди прийти.
  - Чоловік підозрює дружину у зраді, хоча підсвідомо сам хотів би зрадити.
  - Чоловік, вихований владним батьком, стає активістом одного із громадських рухів протесту.
  - Під час хвилювання чоловіка тягне закурити.
  - Агресивний чоловік поводить себе надмірно ввічливо щодо інших.
  - Жінка, яка не може мати дитини, стає зразковою патронажною сестрою.
  - Мати надмірно турбується про свою дитину, про яку під час вагітності навіть думати не хотіла.
  - В одному з африканських племен була легенда, що той, хто почує шум водоспаду, помре. Жоден із представників племені ніколи не чув шуму падаючої води.

Тема 11. Розвиток біхевіоризму

Теоретичний блок: Дайте характеристику етапам розвитку біхевіоризму, заповнивши таблицю. Окресліть основні тенденції розвитку біхевіоризму. Як ви можете пояснити причини популярності біхевіоризму на теперішній час?

Етап	Хронологічні рамки	Представники	Наукові дослідження

Проблемні запитання:

1. Поясніть причини популярності біхевіоризму Дж. Уотсона. Чому Дж. Уотсон вважав за необхідне виключити свідомість із предмету психології?
2. В чому особливості формування поведінки в стимульному і оперантному підходах?
3. Яка роль когнітивних карт у розвитку поведінки?

Ситуаційні задачі

1. Укладіть матрицю ідей за формою:

Автор концепції	Схема поведінки
Д. Уотсон	*стимул -- реакція
Е.Толмен	*стимул -- проміжна змінна (знання, цілі)-- реакція
К.Халл	
Б.Скіннер	
Д.Мід	
Дж.Роттер	
Д.Доллард	
А.Бандура	

- «зірочкою» позначено приклади для подальшого заповнення таблиці

2. Змодельуйте методики усунення страху авіаперельотів, виходячи із концепцій Дж.Уотсона, Е. Толмена, Б. Скіннера, А. Бандури.

Тема 12. Гештальтизм як психологія цілісності

Теоретичний блок: «Спільні та відмінні риси в поясненні мислення біхевіористами та гештальтистами».

Проблемні запитання:

1. Що таке фі-феномен? Чому виникнення фі-феномена не може бути пояснено з погляду психології В.Вундта?
2. Яким чином наuczіння за допомогою інсайту (В.Келер) відрізняється від наuczіння методом проб і помилок (Е.Торндайк)?

Ситуаційні задачі

1. В науковому фільмі «Ханна сідає на камінь» (1928) розповідається про маленьку півторарічну дівчинку, яка робить марні спроби сісти на камінь. Дівчинка кружляє навколо каменя, притискається до нього, плескає по ньому ручками, навіть лиже його, але не сідає. Який феномен К.Левін демонструє в цьому фільмі? Визначте, про який феномен теорії поля К.Левіна іде мова. Яким чином принципи гештальтпсихології проявилися в теорії К. Левіна?
2. Як називається закон сприймання, який представлено у описаному експерименті? Який принцип лежить в основі розвитку кольорового зору у дітей?

В досліді К. Коффи дітям пропонувалося знайти цукерку, яка була в одній із двох філіжанок, прикритих кольоровим картоном. Цукерка завжди лежала у філіжанці, яка була закрита темно-сірим картоном, в той час як під чорним картоном цукерки ніколи не було. В контрольному експерименті дітям потрібно було обирати не між чорною і темно-сірою картонкою, як вони звикли, а між темно-сірою і світло-сірою. У тому випадку, якби вони сприймали чистий колір, вони обрали би звичну темно-сіру картонку, однак діти обирали світло-сіру, тому що орієнтувалися не на чистий колір, а на співвідношення кольорів, обираючи світлий відтінок.

Тема 13. Гуманістична психологія

Теоретичний блок: «Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А.Маслоу».

Проблемні запитання:

1. Що спільного і відмінного в концепціях А. Маслоу и К. Роджерса про самореалізовану особистість?
2. Які фундаментальні характеристики людського існування виділив В.Франкл?
- 3.

Ситуаційні задачі

1. Укладіть матрицю ідей за формою:

Автор	Назва концепції	Рухійна сила розвитку особистості	Основні праці
А.Маслоу			
К.Роджерс			
В.Франкл			
Г. Олпорт			
Р.Мей			
І.Ялом			
Дж.Бюдженталь			
С.Гроф			

2. Змоделюйте психотерапевтичний маршрут подолання невпевненості в собі в термінах концепцій К. Роджерса, А. Маслоу, В. Франкла, С. Грофа.

Тема 14. Школи сучасної психології. Когнітивна психологія

Теоретичний блок: «Сучасні дослідження і проблеми когнітивної психології (психолінгвістика, персонологія, проблема штучного інтелекту)».

Проблемні запитання:

1. В чому відмінності когнітивної психології від біхевіоризму?
2. Яка схема роботи психіки була запропонована когнітивістами?

Ситуаційні задачі

Укладіть матрицю ідей за формою:

Автор	Назва концепції	Ключові положення теорії/концепції	Основні праці
У. Найсер			
Ж. Піаже			
Д. Х'юз			
М. Дональдсон			

Змістовий модуль 4. Методологічна криза психології початку ХХ ст.

Тема 15. Розвиток психології в радянський період

Теоретичний блок: Культурно-історична концепція Л.С. Виготського як ресурс для розвитку дитячої психології, вікової психології, етнопсихології.

Проблемні запитання:

1. У чому відмінність концепцій Л.С. Виготського і С.Л. Рубінштейна?
2. Діяльнісний підхід: два шляхи. У чому спільність і відмінність у поглядах С.Я. Рубінштейна і О.М. Леонтьєва.

Ситуаційні задачі

3. Заповніть пропуски і висловіть власну точку зору: «Кожна вища психічна функція появляється на сцені двічі. Один раз як зовнішня, ..., а інший - як внутрішня, ...» (Л.С.Виготський).
4. Що первинно: навчання чи розвиток (за Піаже, за Виготським)?

Тема 16. Розвиток психології в Україні

Теоретичний блок: «Сучасні тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології»

В.Роменець та Г.Костюк фундатори сучасної української психології».

Проблемні запитання:

1. Роль суб'єктивності у провідній діяльності (за Г.С.Костюком). Висловіть своє розуміння поняття «суб'єктивність».
2. «Найбільш яскравий спосіб вираження людської діяльності - вчинок з усім багатством його суспільно-особистісної суперечливості, - з одного боку, включає до свого змісту особливості історичного рівня культури людини, з іншого - сам визначає цю культуру, будучи виявом суб'єкта історичної діяльності» (В.А. Роменець). Висловіть своє розуміння цитованого твердження.

Ситуаційні задачі

Укладіть матрицю ідей за формою:

Автор	Назва концепції	Ключові положення теорії/концепції	Основні праці
О.Р.Лурія			
О.М.Леонтьєв			
П.Я.Гальперін			
О.В.Запорожець			
Л.І.Божович			
П.І.Зінченко			

Бажаю успіхів!